

EUROOPA KOHTU OTSUS

11. aprill 2000*

Teenuste osutamise vabadus – Ettevõtete suhtes kohaldatavad konkurentsieeskirjad –
Judokad – Spordi valdkonna eeskirjad, millega nähakse ette riiklikud kvoodid ja
valikukriteeriumid riiklike spordiühingute osalemiseks rahvusvahelistel võistlustel

Liidetud kohtuasjades C-51/96 ja C-191/97,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 (hilisem EÜ asutamislepingu artikkel 234) alusel Tribunal de première instance de Namur (Namuri maakohus) (Belgia) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Christelle Delière

ja

Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

Union européenne de judo (C-51/96)

ning

Christelle Delière

ja

Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL,

Ligue belge de judo ASBL,

François Pacquée (C-191/97),

eelotsust EÜ asutamislepingu artiklite 59 (pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 49), 60, 66, 85 ja 86 (hilisemad EÜ asutamislepingu artiklid 50, 55, 81 ja 82) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward ja L. Sevón, kohtunikud P. J. G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann ja H. Ragnemalm (ettekandja),

kohtujurist: M. G. Cosmas,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kohtusekretär: vanemametnik H. von Holstein,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Pr Delièmege, esindajad Liège'i advokatuuri advokaadid L. Misson ja B. Borbouse,
- Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL, esindajad Wavre'i advokatuuri advokaadid C. Dabin-Serlez ja B. Lietar,
- Ligue belge de judo ASBL, esindajad Lokereni advokatuuri advokaadid G. de Smedt ja L. Carle ning Brüsseli advokatuuri advokaadid H. van Houtte ja F. Louis ja Ligue belge de judo ja M. Pacquée (C-191/97), esindaja G. de Smedt,
- Belgia valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes välisasjade, väliskaubanduse ja arengukoostöö ministeeriumi õigustalituse peanõunik J. Devadder (C-51/96 ja C-191/97) ja sama ministeeriumi õigustalituse juhataja R. Foucart (C-191/97),
- Saksamaa valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes föderalse majandusministeeriumi *Ministerialrat* S. Maass (C-51/96) ning E. Röder ja sama ministeeriumi *Regierungsdirektor* C.-D. Quassowski (C-191/97),
- Kreeka valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes riigi õigustalituse õigusnõuniku asetäitja G. Kanellopoulos ja välisministeeriumi Euroopa õiguse osakonna eriõigustalituse õigusnõuniku asetäitja P. Mylonopoulos,
- Hispaania valitsus, esindaja õigusliku esindaja ülesannetes *abogado del Estado* L. Pérez de Ayala Becerril (C-191/97),
- Prantsusmaa valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi õigustalituse juhataja asetäitja C. de Salins ja sama talituse projektijuht A. de Bourgoing,
- Itaalia valitsus, esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisministeeriumi diplomaatilise teenistuse juhataja professor U. Leanza, keda abistab *avvocato dello Stato* D. Del Gaizo (C-51/96),
- Madalmaade valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi õigusnõunik A. Bos (C-51/96) ja sama ministeeriumi õigusnõuniku asendaja J. G. Lammers (C-191/97),
- Austria valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi *Ministerialrat* W. Okresek (C-51/96) ja sama ministeeriumi *Gesandte* C. Stix-Hackl (C-191/97),
- Soome valitsus, esindaja õigusliku esindaja ülesannetes *valtiasiamies* T. Pynnä,
- Rootsu valitsus, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi väliskaubanduse osakonna *departementsråd* E. Brattgård (C-51/96) ja sama osakonna *rättschef* L. Nordling (C-191/97),
- Norra valitsus, esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisministeeriumi talituse juhataja volinik B. B. Ekeberg,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad õiguslike esindajate ülesannetes õigusnõunik A. Caeiro ja õigustalituse ametnik W. Wils,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 18. mai 1999. aasta kohtuistungil ära kuulunud suulised märkused, mille esitasid pr Delière (esindajad L. Misson ja B. Borbouse), Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL (esindaja B. Lietar), Ligue belge de judo ASBL ja hr Pacquée (esindajad Termonde'i advokatuuri advokaadid L. Carle, F. Louis ja T. Geurts, Belgia valitsus (esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisasjade, väliskaubanduse ja arengukoostöö ministeeriumi õigustalituse juhatuse õigusnõunik A. Snoecx), Taani valitsus (esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisministeeriumi osakonnajuhataja J. Molde), Kreeka valitsus (esindaja G. Kanellopoulos), Hispaania valitsus (esindaja õigusliku esindaja ülesannetes N. Díaz Abad, *abogado del Estado*), Prantsusmaa valitsus (esindaja A. de Bourgoing), Itaalia valitsus (esindaja D. Del Gaizo), Madalmaade valitsus (esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisministeeriumi õigusnõuniku asetäitja M. A. Fierstra), Soome valitsus (esindaja T. Pynnä), Rootsi valitsus (esindaja õigusliku esindaja ülesannetes välisministeeriumi *departementsråd* A. Kruse) ja Euroopa Ühenduste Komisjon (esindaja W. Wils),

olles 18. mai 1999. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Kohtuasju vormiliselt ja sisuliselt arutanud Tribunal de première instance de Namur esitas 16. veebruari 1996. aasta määrusega (C-51/96), mis saabus Euroopa Kohtusse 21. veebruaril 1996 ja 14. mai 1997. aasta kohtuotsusega (C-191/97), mis saabus Euroopa Kohtusse 20. mail 1997, EÜ asutamislepingu artikli 177 (hilisem EÜ asutamislepingu artikkel 234) alusel kaks eelotsuse küsimust EÜ asutamislepingu artiklite 59 (pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 49), 60, 66, 85 ja 86 (hilisemad EÜ asutamislepingu artiklid 50, 55, 81 ja 82) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused kerkisid esile kohtuasjades, mille poolteks olid ühelt poolt pr Delière ja teiselt poolt Ligue francophone de judo et disciplines associées ASBL (edaspidi „LFJ“), Ligue belge de judo ASBL (edaspidi „LBJ“) ja selle president hr Pacquée, seoses keeldumisega valida hageja osalema Pariisi rahvusvahelistel judoturniiril kaaluklassis alla 52 kilo.

Judovõistluste korralduse ja sportlaste valiku eeskirjad

3. Judo on individuaalne võistlussport, mille ülemaailmseid võistlusi korraldab Rahvusvaheline Judoföderatsioon (edaspidi „IJF“). Euroopa tasandil tegutseb organisatsioon Euroopa Judoliit (edaspidi „EJU“), mis ühendab erinevaid riiklikke judoühinguid. Belgia riiklikuks judoühinguks on LBJ, mis tegeleb peamiselt rahvusvaheliste võistlustega ja valib välja rahvusvahelistel turniiridel osalevad sportlased. LBJ hõlmab kaht piirkondlikku liigat, Vlaamse Judofederatie (edaspidi „VJF“) ja LFJ. LBJ liikmeteks on mainitud kaks piirkondlikku liigat ning nendesse kuuluvad spordiklubid. Judokad kuuluvad spordiklubi, mis kuulub omakorda piirkondlikusse

liigasse, mis annab oma liikmetele vajalikud litsentsid koolitustel ja võistlustel osalemiseks. Litsentsi omanik on kohustatud alluma kõikidele piirkondliku liiga põhikirjas ja eeskirjades sätestatud nõuetele.

4. Tavapäraselt jagunevad sportlased võistlusklassidesse soo ja täiendavalt veel seitsme kaalukategooria alusel, seega on kokku neliteist erinevat võistlusklassi. 5. veebruaril 1994 Amsterdams toimunud tehniliste ja sportlike küsimuste koosolekul ning 9. aprillil 1994 Nikosias toimunud korralisel kongressil võttis EJU juhatus vastu eeskirjad nn A-kategooria Euroopa turniiridel osalemise kohta. Sellised turniirid, nagu ka 1996. aasta mais toimunud Euroopa meistrivõistlused võimaldavad saada punkte üleeuroopalistes nimekirjades, mille alusel toimus kvalifitseerumine 1996. aasta Atlanta olümpiamängudele. Ette oli nähtud, et üksnes riiklikel spordiliitudel on õigus sportlasi nimekirja lülitada ning et iga riiklik spordiliit võib esitada kummastki soost seitse judokat, üldpõhimõttena ühe sportlase iga kaalukategooria kohta. Samas, kui teatavas kaalukategoorias ei soovi osaleda mitte ükski sportlane, on mõnes teises kategoorias võimalik nimekirja kanda kaks sportlast, kuid seejuures ei või ületada piirarvu, milleks on seitse mees- ja seitse naissportlast. Euroopa Kohtus toimunud ärakuulamise käigus teatas LFJ, et judoka rahvus ei omanud mingit tähendust, oluline oli vaid sportlase kuulumine riiklikku spordiliitu.

5. Vastavalt Atlanta olümpiamängude jaoks kehtestatud valikukriteeriumidele, mis IJF kinnitas 19. oktoobril 1993. aastal Madridis, kvalifitseerusid olümpiamängudele igas kaalukategoorias viimase maailmameistrivõistluse kaheksa paremat ning täiendavalt veel teatav arv judokaid iga kontinendi kohta (Euroopa puhul üheksa mees- ja viis naissportlast igas kaalukategoorias), kes määratakse kindlaks sportlaste võistlustulemuste põhjal teatava ajavahemiku kestel olümpiamängudele eelneval perioodil. Selleks täpsustas EJU oma ülalmainitud Amsterdami istungil ja Nikosia kongressil, et arvesse võetakse kolm paremat A-kategooria turniiridel ja üleeuroopalistel täiskasvanute võistlustel saadud tulemust ajavahemikul, mis jääb 1995. aasta maailmameistrivõistluste ja 1996. aasta Euroopa meistrivõistluste vahele. EJU otsustas samuti, et kvalifitseeruvad spordiliidud ja mitte üksikud sportlased.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

6. Pr Deliège tegeleb judoga alates 1983. aastast ja alates 1987. aastast on ta saavutanud väga häid tulemusi kaalukategoorias alla 52-kg, sealhulgas on ta võitnud Belgia meistritiitli ning tulnud alla 19-aastaste sportlaste maailmameistriks. Samuti on ta saavutanud mitmeid võite ja auhinnalisi kohti mitmetel rahvusvahelistel võistlustel. Vaidlusi tekitas kohtuasja poolte vahel pr Deliège'i staatus sportlasena, kuivõrd sportlane ise väidab, et tegeleb judoga elukutselise või poolelukutselise sportlasena, samas kui LBJ ja LFJ väidavad, et judo näol on tegemist spordialaga, millega Euroopas ja eeskätt Belgias tegelevad vaid amatöorsportlased.

7. Pr Deliège väidab, et alates 1992. aastast on LFJ ja LBJ juhid võimuliialdusega kahjustanud tema sportlikku karjääri. Eeskätt süüdistab ta mainitud organisatsioone selles, et nad takistasid tal osalemast 1992. aasta Barcelona olümpiamängudel ning et teda ei valitud osalema 1993. aasta maailmameistrivõistlustel ega 1994. aasta Euroopa meistrivõistlustel. 1995. aasta märtsis teatati pr Deliège'ile väidetavalt, et ta ei kuulunud Atlanta olümpiamängude jaoks eelvalitud sportlaste hulka. 1995. aasta aprillis, kui ta

valmistus mais toimuvate Euroopa meistrivõistluste jaoks, kõrvaldati ta väidetavalt Belgia koondisest ja asendati ühe VJF kuuluva sportlasega. 1995. aasta detsembris ei lubatud tal osaleda Baselis toimunud A-kategooria rahvusvahelisel turniiril.

8. LFJ väidab, et pr Delière on korduvalt sattunud konflikti treenerite ning LFJ ja LBJ sportlaste valijate ja juhtkonnaga, et ta ei ole distsiplineeritud ning on saanud ühe korra karistuse föderatsiooni taseme võistluskeelu. Lisaks sellele on pr Delière'il ka sportlikke probleeme ning Belgial on kaalukategoorias alla 52 kg vähemalt neli kõrgetasemelist judokat. LBJ märkis, et sportlaste erinevatel turniiridel ja võistlustel osalemise valikud teeb riiklik spordikomisjon, millesse kuulub võrdne arv liikmeid nii VJF kui LFJ poolt.

9. Asjaolud, mis on otseselt seotud põhikohtuasjaga, hõlmavad osalemist Pariisis 10. – 11. veebruarini 1996 toimunud A-kategooria rahvusvahelisel turniiril. LBJ valis turniiril osalemiseks välja kaks muud sportlast, kelle tulemused pr Delière'i väitel olid halvemad kui tema omad. Seetõttu esitas pr Delière 26. jaanuaril 1996 hagi Tribunal de première instance de Namur'i.

Kohtuasi C-51/96

10. Tribunal de première instance de Namur'ile esitatud hagi nõudis pr Delière, et LFJ ja LBJ kohustataks täitma kõiki nõutavaid formaalsusi selleks, et ta saaks osaleda Pariisi turniiril ning et Euroopa Kohtule esitataks eelotsuse küsimus selle kohta, kas EJU vastuvõetud eeskirjad, millega piiratakse võistlustel osalevate sportlaste arvu riikliku spordiliidu kohta ning sätestatakse vajadus taotleda A-kategooria individuaalsetel turniiridel osalemiseks föderaalsete spordiliidu luba, on vastavuses asutamislepingu artiklite 59, 60, 66, 85 ja 86. 9. veebruari 1996. aasta kohtukutses taotles pr Delière EJU menetlusse astumist ja nõudis, et hagi lahendav kohus nõuaks kõikide A-kategooria turniiride korraldajatelt tema registreerimise ajutist aktsepteerimist, sõltumata sellest, kas ta on valitud võistlustel osalejate hulka riikliku spordiliidu poolt või mitte.

11. Oma 6. veebruari 1996. aasta määrusega lükkas hagi lahendav Tribunal de première instance de Namur pr Delière'i hagi tagasi selles osas, mis puudutas osalemist Pariisi turniiril, kuid keelas organisatsioonidel LBJ ja LFJ teha mis tahes otsust hageja tulevaste võistlustel mitteosalemise kohta, kuni hagi ülejäänud pooled ei ole veelkord ära kuulatud.

12. Esmalt jättis sama kohus oma 16. veebruari 1996. aasta otsusega EJU suhtes kohtukutse abil esitatud hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

13. Seejärel märkis edasisuunanud kohus, et Euroopa Kohtu varasema kohtupraktika kohaselt kohaldatakse ühenduse õigusakte spordi valdkonnas vaid sedavõrd, kui võrd tegemist on majandustegevusega EÜ asutamislepingu artikli 2 tähenduses (pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 2). Spordi valdkonna viimase aja arengute tulemusel on erinevused elukutselise sportlase ja amatöörspordlase vahel vähenenud. Kõrgetasemelised sportlased võivad tänu oma tuntusele saada lisaks stipendiumidele ja muudele abidele ka muid suuremaid sissetulekuid, mille puhul on tegemist majandustegevusena käsitlevate teenustega.

14. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et pr Delière väidab näiliselt piisava õigusliku alusega, et teda tuleb käsitleda teenuseosutajana asutamislepingu artiklite 59, 60

ja 66 tähenduses. Süstemaatilise kvoodi kehtestamise ja sportlaste riiklikul tasandil väljavalimise näol võib väidetavalt olla tegemist majandustegevusena käsitletava teenuse vaba osutamise takistamisega. Lisaks sellele ei ole mõistuspärast alust väitel, et pr Delière'i poolt nõutava võistlustele juurdepääsu võimaldamine tähendab lubada ükskõik kellel osaleda ükskõik millisel turniiril – analoogiliselt teiste samalaadsete spordialadega võimaldatakse võistlustel osaleda üksnes sellistel sportlastel, kes vastavad teatavatele objektiivsetele võimeuskriteeriumidele.

15. Võttes arvesse Atlanta olümpiamängudeni jäävat lühikest ajavahemikku ja kõrgetasemelise sportlaskarjääri lühidust, leidis edasisuunav kohus, et pr Delière'i taotlus Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse esitamiseks on „näiliselt asjakohane“. Seega ei takista sisuliste põhjenduste puudumine sellise küsimuse esitamist. Küsimust võib käsitleda põhikohtuasja lahendamise ühe osana või kohtumenetlusena, mis aitab kiirendada põhikohtuasja arutamist, mille lahendamist hageja soovib.

16. Sellest tulenevalt esitas põhikohtuasja lahendava Tribunal de première instance de Namuri kohtunik Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas eeskiri, mis nõuab, et elukutseline või poolelukutseline sportlane või sportlaskandidaat peab rahvusvahelisel võistlusel osalemiseks taotlema riikliku spordiliidu luba või olema selle spordiliidu poolt osalemiseks välja valitud ning millega nähakse ette riiklikud kvoodid sellistele võistlustele registreerimiseks ja neil osalemiseks, on vastuolus Rooma lepinguga, eriti selle artiklitega 59 kuni 66 ja artiklitega 85 ja 86 või mitte?“

17. Mis puutub otsuse edasilükkamise nõudesse, leidis edasisaatev kohus, et pr Delière'i poolt organisatsioonidele LBJ ja LFJ esitatavat nõuet ei ole võimalik toetada. Samas pidas kohus asjakohaseks tagada hagejale kaitse võimalike suurte kahjude eest, rakendades sellist edasilükkamise korraldust, mis ei kahjusta teiste sportlaste huve.

18. Seetõttu keelas kohus organisatsioonidel LBJ ja LFJ kuni põhikohtumenetluse lahendamiseni võtta vastu otsuseid, mis piiravad või takistavad hagejal vabalt tegeleda judoka tegevusega eeskätt seoses riiklike või rahvusvaheliste võistlustega, kui see piiramine või takistamine ei ole objektiivselt seotud sportlase füüsiliste võimete, tema ebakorrekse käitumise või ei põhine tema saavutuste hindamisel võrreldes konkureerivate sportlaste omadega. See kohtu poolt kehtestatud meede pidi kaotama kehtivuse ühe kuu jooksul pärast määruse vastuvõtmist või sisulise otsuse tegemisel pr Delière'i esitatud hagi.

Kohtuasi C-191/97

19. 1996. aasta 27. veebruari ja 1. märtsi kohtukutsetega alustas pr Delière Tribunal de première instance de Namuris sisulist kohtumenetlust LFJ, LBJ ja hr Pacquée vastu. See menetlus oli suunatud esiteks sellele, et saavutada õiguslik otsus selle kohta, et ülalmainitud kahe spordiliidu kehtestatud judokate rahvusvahelistel turniiridel osalemiseks valimise süsteem on õigusvastane selles osas, et sellega antakse neile organisatsioonidele volitused, mis võivad takistada teenuste vaba osutamist ja kahjustada nende sportlaste tegutsemisvabadust, teiseks sellele, et taotleda eelotsuse küsimuse esitamist Euroopa Kohtule, kolmandaks sellele, et lükata otsustamine edasi, kui eelotsuse

küsimus esitatakse ja neljandaks sellele, et mõista organisatsioonidelt LFJ ja LBJ välja kahjutasu ja intressidena välja summa 30 miljonit Belgia franki.

20. Oma otsuses pidas edasisuunav kohus tõenäoliseks, et Euroopa Kohus kuulutab kohtuasja C-51/96 raames esitatud küsimuse vastuvõetamatuks, sest põhikohtuasja arutav kohus on oma otsustamispädevuse ammendanud. Seega, eeldades, et Euroopa Kohus ei anna esimese kohtuasja raames esitatud küsimusele vastust, kuivõrd lahendatava kohtuasja raames esitatav küsimus oli ebaselge, pidas edasisuunav kohus vajalikuks esitada Euroopa Kohtule ka antud kohtuasja raames eelotsuse küsimuse.

21. Mis puutub pr Deliège'i taotlusse lükata otsuse tegemine edasi, leidis kohus, et on äärmiselt keeruline või isegi võimatu lükata otsustamine edasi nii, et oleks arvestatud kõikide poolte huvid, seejuures ei ole asjaomane isik ise teinud selles osas ettepanekut ühegi konkreetse meetme kehtestamiseks.

22. Sellises olukorras otsustas Tribunal de première instance de Namur lükata otsuse tegemise edasi ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas asjaolu, et elukutseline või poolelukutseline sportlane või elukutselisele või poolelukutselisele tegevusele kandideeriv isik peab riiklike võistkondade omavahelist võistlemist mittehõlmavatel rahvusvahelisel võistlusel osalemiseks taotlema oma spordiliidu luba, on vastuolus Rooma lepinguga, eriti selle artiklitega 59, 85 ja 86 või mitte?“

Euroopa Kohtu pädevus eelotsuste küsimustele vastamisel ja nende küsimuste vastuvõetavus

23. LFJ, LBJ, hr Pacquée, Belgia, Kreeka ja Itaalia valitsused ning komisjon on erinevatel alustel vaidlustanud Euroopa Kohtu pädevuse kohtuasjas C-51/96 esitatud küsimusele vastamiseks, samuti leiavad nad, et see küsimus on osaliselt või täies ulatuses vastuvõetamatu.

24. Esiteks väidavad nad, et edasisaatev kohus on juba teinud otsuse hageja nõude kõigi punktide kohta ja seega on hageja kohtuvaidlusest juba eemaldunud. Kuivõrd põhikohtuasi on Euroopa Kohtu poole pöördumise hetkel juba lõpetatud, ei paku sellele antav vastus edasisaatvale kohtule enam huvi. Sellisel juhul tuleneb 21. aprilli 1988. aasta kohtuotsusest Fratelli Pardini kohtuasjas (338/85, EKL lk 2041) ja 4. oktoobri 1991. aasta kohtuotsusest Society for the Protection of Unborn Children Irelandi kohtuasjas (C-159/90, EKL lk I-4685), et kohus ei ole pädev sellele küsimusele vastama.

25. Seega oleks tegemist vaid hüpoteetilise küsimusega, mis puudutaks amatöörspordi valdkonda, mis ei kuulu ühenduse õiguse kohaldamisalasse.

26. Ja lõpuks on riiklik kohus jätnud piisavalt üksikasjalikult selgitamata küsimuse esitamise taustaks olevad faktilised ja õiguslikud asjaolud, seda nõuet tuleb aga konkurentsi valdkonnas pidada äärmiselt oluliseks, sest sel juhul on faktilised ja õiguslikud asjaolud tavaliselt väga keerulised (26. jaanuari 1993. aasta kohtuotsus Telemarsicabruzzo e.a. kohtuasjas, C-320/90 kuni C-322/90, EKL lk I-393).

27. Kohtu pädevust kohtuasja C-191/97 raames esitatud küsimusele osaliselt või täies ulatuses vastamiseks ning selle küsimuse vastuvõetavust on vaidlustanud LFJ, LBJ ja hr Parquée, Kreeka valitsus ja Euroopa Ühenduste Komisjon. Vaidlustamise alusena on toodud välja asjaolu, et edasisuunav kohus ei ole esitanud piisavalt andmeid faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, et küsimus puudutab ühenduse õiguse kohaldamisalasse mittekuuluvat valdkonda, et EJU ja IJF kaitse õigusi ei ole arvestatud ning et esitatud küsimuse näol on tegemist hüpoteetilise küsimusega, mis on seotud riiklikke võistkondi mittepuudutavate asjaoludega.

28. Esiteks tuleb märkida, et asjaolu, kas riikliku kohtu esitatud küsimused hõlmavad ühenduse õiguse kohaldamisalast välja jäävat valdkonda, kas siis seetõttu, et amatöörspord jääb väljapoole asutamislepingu kohaldamisala või seetõttu, et riikliku kohtu osutatud võistlustel konkureerisid omavahel riiklikud võistkonnad, sõltub esitatud küsimuste sisulisest lahendusest ja mitte sellest, kas need küsimused on vastuvõetavad või mitte.

29. Teiseks, kuivõrd tegemist on IJF ja EJU kaitse õiguste väidetava rikkumisega, ei ole Euroopa Kohtu ülesandeks kontrollida, kas edasisuunamismäärus on tehtud vastavalt riiklikele korraldus- ja kohtumenetluseeskirjadele (vt eeskätt 11. juuli 1996. aasta kohtuotsust SFEI e.a kohtuasjas C-39/94, EKL lk I-3547, punkt 24 ja 5. juuni 1997. aasta kohtuotsust Celestini kohtuasjas C-105/94, EKL lk I-2971, punkt 20). Sellest tuleneb, et Euroopa Kohus ei pea tegema otsust selle kohta, kas IJF ja EJU tegevust tuleb põhikohtuasja menetluse raames vaidlustada või mitte.

30. Kolmandaks tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu varasema kohtupraktika kohaselt nõuab vajadus esitada riikliku kohtu poolt küsitud ühenduse õiguse tõlgendamisjuhised seda, et see kohus määraks kindlaks faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on seotud esitatud küsimusega või selgitab vähemalt faktilisi hüpoteese, millel need küsimused põhinevad. Need nõuded on eriti asjakohased teatavates valdkondades, nagu konkurents, mida iseloomustavad keerulised faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt eeskätt ülalmainitud Telemarsicabruzzo e.a kohtuotsuse punkte 6 ja 7, samuti 21. septembri 1999. aasta kohtuotsust Albany kohtuasjas C-67/96, EKL lk I-5751, punkt 39 ja Brentjens'i kohtuasja C-115/97 kuni C-117/97, EKL lk I-6025, punkt 38).

31. Edasisaatmismääruses toodud teave peab mitte üksnes võimaldama Euroopa Kohtul anda asjakohase vastuse, vaid peab samuti andma liikmesriikide valitsustele ja teistele asjassepuutuvatele isikutele võimaluse esitada Euroopa Kohtu põhikirja artikli 20 kohaselt omapoolseid märkusi. Euroopa Kohtu ülesandeks on veenduda, et selline võimalus on tagatud, võttes seejuures arvesse, et ülalmainitud sätte kohaselt teatatakse asjaomastele pooltele vaid edasisaatmisotsused (vt eeskätt 23. märtsi 1995. aasta kohtumäärust Saddiki kohtuasjas C-458/93, EKL lk I-511, punkt 13 ja ülalmainitud Albany kohtuotsuse punkti 40 ja Brentjens'i kohtuotsuse punkti 39).

32. Kohtuasja C-191/97 puhul, mida tuleb esmalt käsitleda, tuleneb esiteks Euroopa Kohtu põhikirja ülalmainitud artikli kohaselt põhikohtuasja poolte, liikmesriikide valitsuste, Norra valitsuse ja komisjoni esitatud märkustest, et edasisaatmismääruses sisalduv teave võimaldas neil võtta seisukoht Euroopa Kohtule esitatud küsimuse osas, sedavõrd, kuivõrd see hõlmas asutamislepingus sätestatud teenuste osutamise vabadusega seotud eeskirju.

33. Samuti, vaatamata sellele, et Kreeka, Hispaania ja Itaalia valitsused väitsid, et edasisaatva kohtu esitatud teave ei võimaldanud neil võtta seisukohta küsimuses, kas põhikohtuasja hageja tegeles majandustegevusega asutamislepingu tähenduses, tuleb rõhutada, et mainitud valitsused ja ülejäänud asjaomased pooled olid suutelised esitama edasisuunava kohtu poolt esitatud faktiliste asjaolude põhjal omapoolseid märkusi.

34. Edasisaatmismääruses sisalduvat teavet täiendasid riikliku kohtu poolt edastatud toimikust pärinevad andmed ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikud märkused. Kõiki neid andmeid kajastati kohtuistungil ettekandes ja edastati liikmesriikide valitsustele ja teistele asjaomastele pooltele kohtuistungil, mille käigus neil oli võimalik vajadusel oma märkusi täiendada (vt seoses sellega ka ülalmainitud Albany kohtuotsuse punkti 43 ja Brentjens'i kohtuotsuse punkti 42).

35. Teiselt poolt aga annab riikliku kohtu poolt edastatud teave, mida on vajadusel täiendatud ülalmainitud andmetega, Euroopa Kohtule piisava ülevaate põhikohtuasja faktilistest ja õiguslikest asjaoludest, nii et osutub võimalikuks tõlgendada asutamislepingus sätestatud teenuste osutamise vabaduse eeskirju seoses antud kohtuvaidluse asjaoludega.

36. Seevastu, kuivõrd esitatud küsimus hõlmab ettevõtete suhtes kohaldatavaid konkurentsieeskirju, leiab Euroopa Kohus, et tal ei ole piisavalt teavet selle kohta, kuidas määratleda põhikohtuasjas käsitletavat turgu. Ka edasisaatmismääruses ei ole selgelt näidatud, millised ettevõtted sellel turul tegutsevad ja kui palju selliseid ettevõtteid on. Lisaks sellele ei võimalda edasisaatva kohtu edastatud teave Euroopa Kohtul nõuetekohaselt välja selgitada kas ja millisel määral on tegemist liikmesriikidevahelise kaubavahetuse või teenuse osutamisega või kas judokate valimiseeskirjad saavad seda kahjustada.

37. Seega tuleb tunnistada, et edasisaatmismäärus ei hõlma piisaval teavet, et vastata käesoleva kohtuotsuse punktides 30 ja 31 toodud nõuetele seoses konkurentsieeskirjadega.

38. Ka kohtuasja C-51/96 raames esitatud küsimuse puhul ei hõlma edasisaatmismäärus piisavalt teavet ettevõtete suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade asjakohaseks tõlgendamiseks. Seevastu võimaldas mainitud edasisaatmismääruses sisalduv teave, mida täiendasid Euroopa Kohtu põhikirja artikli 20 kohaselt esitatud kirjalikud märkused, mis kajastusid ka kohtuistungil aruandes ning kohtuasja C-191/97 vaidlustamisotsuses sisalduv teave võtta asjaomastel pooltel seisukoha teenuste osutamise vabadust käsitlevate eeskirjade tõlgendamise kohta, samuti sai Euroopa Kohus asjakohase otsuse tegemiseks piisava ülevaate asjaomaste faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta.

39. Vaatamata mõningasele vormilisele erinevusele on kahe põhikohtuasja raames esitatud küsimused sisuliselt samased ja seetõttu ei ole vajadust täiendavalt vaadelda argumente, millega on konkreetselt vaidlustatud kohtuasjas C-51/96 esitatud küsimuse vastuvõetavust.

40. Eelnevast tuleneb, et Euroopa Kohtu ülesandeks on vastata esitatud küsimustele, kuivõrd need hõlmavad teenuste vaba osutamisega seotud asutamislepingu sätteid. Seevastu on need küsimused vastuvõetamatud selles osas, mis hõlmab ettevõtete suhtes kohaldatavaid konkurentsieeskirju.

Asutamislepingu artikli 59 tõlgendamine

41. Esmalt on kohane meenutada, et võttes arvesse ühenduse toimimise eesmärke, kuulub spordiga tegelemine ühenduse õiguse kohaldamisalasse sedavõrd, kuivõrd tegemist on majandustegevusega asutamislepingu artikli 2 tähenduses (vt 12. detsembri 1974. aasta kohtuotsust Walrave ja Kochi kohtuasjas 36/74, EKL lk 1405, punkt 4 ja 15. detsembri 1995. aasta kohtuotsust Bosmani kohtuasjas C-415/93, EKL lk I-4921, punkt 73). Seejuures ei ole Euroopa Kohus otsustanud, et ühenduse spordiga tegelemine on ühiskondlikult eriti olulise tähtsusega valdkond (vt ülalmainitud Bosmani kohtuotsuse punkti 106).

42. Sellist kohtupraktikat kinnitab ka Amsterdami lepingu teksti kinnitanud konverentsi lõppakti lisas toodud deklaratsioon nr 29 spordi kohta, milles rõhutatakse spordi olulist sotsiaalset rolli ja kutsutakse Euroopa institutsioone üles võtma eriti arvesse amatöörspordi eripärasid. Eeskätt on see deklaratsioon sidus mainitud kohtupraktikaga seetõttu, et see hõlmab olukordi, kus spordiga tegelemist käsitletakse majandustegevusena.

43. Samuti tuleb meenutada, et isikute vaba liikumisega seotud asutamislepingu sätted ei ole vastuolus eeskirjade ega tavadega, mille kohaselt ei võimaldata mittemajanduslikel põhjustel välisriikide sportlastel osaleda teatavatel võistlustel, pidades silmas selliste võistluste laadi ja spetsiifilist raamistikku, mis puutub ainuüksi sporti kui sellist, samuti nagu on olemas võistlusi, kus osalevad üksnes eri riikide riiklikud meeskonnad. Euroopa Kohus toob siiski välja asjaolu, et asutamislepingu sätete kohaldamisala selline piiramine on lubatav vaid teatud konkreetsetes olukordades ja sellest ei saa tuletada, et asutamislepingu kohaldamisalast välistatakse igasugune spordialane tegevus (14. juuli 1976. aasta kohtuotsus Donà kohtuasjas 13/76, EKL lk 1333, punktid 14 ja 15 ning ülalmainitud Bosmani kohtuotsuse punktid 76 ja 127).

44. Põhikohtuasjas käsitletavat valikueeskirjad ei olnud seotud võistlustega, milles võistlevad omavahel erinevate riikide riiklikud meeskonnad või võistkonnad, kuhu võivad kuuluda vaid sportlaste valiku teostanud riigi kodanikest sportlased, nagu see on kehtestatud näiteks olümpiamängude või teatavate maailma- või Euroopa meistrivõistluste puhul, vaid tegemist oli eeskirjadega, mis võimaldasid riiklikel spordiliitudel lubada teatavatel teistel kõrgetasemelistel rahvusvahelistel võitlustel osaleda vastavatesse spordiliitudesse kuuluvael sportlastel, sõltumata nende rahvusest. Ainuüksi asjaolu, et neil võistlustel saavutatud tulemusi võetakse arvesse nende riikide kindlaksmääramisel, kelle esindajatel võivad registreerida osalemiseks olümpiamängudel, ei saa olla aluseks selliste võistluste samastamiseks riiklike võistkondade vahel toimuvate võistlustega, mis võivad jääda asutamislepingu kohaldamisalast välja.

45. LFJ väitis, et üksnes amatöörspordlasi puudutavate võistluste puhul on spordiühingutel ja -liitudel õigus vabalt otsustada osalemistingimuste üle.

46. Seejuures tuleb märkida, et ainuüksi asjaolu, et spordiühing või -liit määrab ühepoolset kindlaks, millised tema liikmete hulka kuuluvad sportlased kuuluvad amatöörspordlase hulka, ei tähenda, et sellega välistatakse sellised sportlased, kes tegelevad majandustegevusega asutamislepingu artikli 2 tähenduses.

47. Mis puutub vaidlusaluste eeskirjade olemusse, siis tuleneb ülalmainitud Walrave ja Kochi kohtuotsusest (punktid 17 ja 18) ning Bosmani kohtuotsusest (punktid 82 ja 83), et isikute vaba liikumist sätestavad ühenduse õigusnormid ei reguleeri mitte üksnes riiklike ametiasutuste tegevust, vaid laienevad samuti teist laadi eeskirjadele, mis reguleerivad kollektiivselt palgatöö ja teenuste osutamisega seotud küsimusi. Liikmesriikide vahel isikute vaba liikumise ja teenuste osutamise vabaduse piirangute tühistamise nõudega on aga vastuolus see, kui algselt riigipiiridel olnud barjääride kaotamise mõju tühistavad uued takistused, mis on seotud avaliku õiguse kohaldamisalasse mittekuuluvate asutuste ja organisatsioonide õigusliku autonoomia rakendamisega.

48. Eelnevast tuleneb, et asutamislepingut, eriti selle artikleid 59, 60 ja 66 on võimalik kohaldada spordiga tegelemise ja spordiühingute kehtestatud selliste eeskirjade suhtes, mida põhikohtuasjas käsitleti.

49. Võttes arvesse eelnevaid kaalutlusi ning Euroopa Kohtus toimunud arutelu, tuleb kontrollida, kas pr Delière'i tegevust võib käsitleda majandustegevusena asutamislepingu artikli 2 tähenduses ning konkreetselt teenuseosutamisenäna sama asutamislepingu artikli 59 tähenduses.

50. Eelotsuse menetlusega sätestatud riikliku kohtu ja Euroopa Kohtu vahelise õigusala koostöö raames tuleks esmalt välja selgitada kohtuasjaga seotud faktilised asjaolud ning anda neile hinnang (vt eeskätt 3. juuni 1986. aasta kohtuotsust Kempfi kohtuasjas 139/85, EKL lk 1741, punkt 12), seejärel peab Euroopa Kohus andma riiklikule kohtule juhised tõlgendamise kohta, mis võimaldab riiklikul kohtul kohtuvaidluse lahendada (22. mai 1990. aasta kohtuotsus Alimenta kohtuasjas C-332/88, EKL lk I-2077, punkt 9).

51. Seejuures tuleb kohe märkida, et edasisaatev kohus on kohtuasja C-191/97 puhul toonud välja sportlasele varasemate sportlike tulemustega seotud väljamakstud stipendiume ja tema saavutustega otseselt seotud sponsorlepinguid. Lisaks sellele väitis pr Delière, et ta on oma sportlike tulemuste eest saanud nii Belgia prantsuse kogukonna kui Belgia olümpiakomitee stipendiume ning et teda on sponsinud üks finantsettevõtte ning üks autotehas.

52. Mis puutub majandustegevuse ja teenuseosutamise määratlusse vastavalt asutamislepingu artiklite 2 ja 59 tähenduses, siis tuleb märkida, et need artiklid määravad kindlaks ühe põhivabaduse kohaldamisala ja seetõttu ei ole neid võimalik tõlgendada piiravas tähenduses (vt selles osas 23. mai 1982. aasta kohtuotsust Levini kohtuasjas 53/81, EKL lk 1035, punkt 13).

53. Esimese puhul neist määratlustest tuleneb varasemast kohtupraktikast (ülalmainitud Donà kohtuotsuse punkt 12 ja 5. oktoobri 1988. aasta kohtuotsus Steymanni kohtuasjas 196/87, EKL lk 6159, punkt 10), et majandustegevusena asutamislepingu artikli 2 tähenduses tuleb käsitleda töötasuga seotud teenuse osutamist või tasulise teenuse osutamist.

54. Seejuures, nagu Euroopa Kohus on otsustanud ülalmainitud Levini (punkt 17) ja Steymanni (punkt 13) kohtuasjades, peavad selliste teenuste osutamisega seotud tegevused olema tegelikud ja tulemuslikud, tegemist ei või olla ebaoluliste või kõrvaltegevustega.

55. Seoses teenuseosutamisega tuleneb asutamislepingu artikli 60 esimesest lõigust, et teenustena mõistetakse selles sättes tavaliselt tasulist tegevust niivõrd, kui võrd see ei ole reguleeritud kaupade, kapitali ja isikute vaba liikumist käsitlevate sätetega.

56. Seejuures tuleb märkida, et spordiga seotud tegevused ja eeskätt kõrgetasemelise sportlase osalemist rahvusvahelisel võistlusel võib käsitleda mitmete erinevate, kuid tihedalt seotud teenuste osutamisenä, mille suhtes kehtivad asutamislepingu artikli 59 sätted isegi juhul kui iga sellise teenuse osutamise eest nende saajad osutajale tasu ei maksa (vt 26. aprilli 1988. aasta kohtuotsust Bond van Adverteerders e.a. kohtuasjas 352/85, EKL lk 2085, punkt 16).

57. Näiteks võib sellise võistluse korraldaja pakkuda sportlasele võimalust sportliku tegevusega tegelemiseks ning oma võimete võrdlemiseks teiste võistlejatega ning samaaegselt võimaldavad sportlased võistlustel osalemisega korraldajal pakkuda spordivõistluse pealtvaatajatele sportliku etenduse, mida telekanalid võivad edastada ja mis võib pakkuda huvi oma tooteid reklaamida soovivatele ettevõtetele ja sponsoritele. Lisaks sellele osutab sportlane oma sportliku tegevuse abil oma sponsoritele reklaamiteenust.

58. Ja lõpuks, mis puutub Euroopa Kohtule esitatud märkustesse selles osas, et ühelt poolt põhikohtuasjaga seotud asjaolud puudutavad üksnes siseriiklikke küsimusi ja teiselt poolt, et teatavad rahvusvahelised üritused jäävad väljapoole asutamislepingu territoriaalset kohaldamisala, siis tuleb meenutada, et teenuste vaba osutamist käsitlevaid asutamislepingu sätteid ei ole võimalik kohaldada selliste tegevuste suhtes, millega seotud kõik asjaolud hõlmavad vaid ühtainust liikmesriiki (vt selles osas 9. septembri 1999. aasta kohtuotsust RI.SANi kohtuasjas C-108/98, EKL lk I-5219, punkt 23 ja 21. oktoobri 1999. aasta kohtuotsust Jägerskiöldi kohtuasjas C-97/98, EKL lk I-7319, punkt 42). Seejuures võib mitme liikmesriigiga seotuse tekitada asjaolu, et sportlane osaleb võistlustel mõnes teises liikmesriigis, kui see, kus ta tegevus on registreeritud.

59. Otsuse selle kohta, kas pr Deliège'i sportliku tegevuse ja eeskätt tema osalemise näol rahvusvahelistel võistlustel on tegemist majandustegevusega asutamislepingu artikli 2 tähenduses ja eeskätt teenuse osutamisenä sama asutamislepingu artikli 59 tähenduses, peab esitatud tõlgendamiselementide põhjal tegema riiklik kohus.

60. Kui eeldada, et pr Deliège'i tegevust võib kvalifitseerida teenuseosutamiseks, tuleks kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletavat valikueeskirjad kujutavad endast teenuste vaba osutamise piirangut asutamislepingu artikli 59 tähenduses.

61. Seejuures tuleb märkida, et erinevalt Bosmani kohtuasjas käsitletud eeskirjadest ei määrata põhikohtuasjas kõne all olevate eeskirjadega kindlaks sportlaste juurdepääsutingimusi tööjõuturule ning need ei hõlma rahvustega seotud klauslit, mis piiraks võistlustel osaleda võivate teiste liikmesriikide kodanike hulka.

62. Belgia kodakondsusega pr Deliège ei väida seejuures, et LBJ, kes ei valinud teda võistlustel osalema, tegi seda tema rahvuse tõttu.

63. Liitigi, nagu on toodud välja käesoleva kohtuotsuse punktis 44, ei hõlma sellised valikueeskirjad turniire, millel võistlevad omavahel riiklikud võistkonnad, vaid üksnes

selliseid turniire, kus juhul, kui sportlased valitakse neil osalema, võistlevad nad vaid omaenda eest.

64. Seda silmas pidades piisab sellest, kui veenduda, et põhikohtuasjas käsitletavate valikueeskirjade vältimatuks tulemuseks on turniiril osalejate arvu piiramine, kusjuures selline piiramine on paratamatu kõrgetasemelise rahvusvahelise võistluse puhul, kus tuleb igal juhul rakendada teatavaid eeskirju või valikukriteeriume. Selliseid eeskirju ei saa seega iseenesest käsitleda teenuse osutamise vabaduse piirangutena, mis on asutamislepingu artikli 59 kohaselt keelatud.

65. Igal juhul peab rahvusvahelise spordivõistluse korral ühe valikusüsteemi asendamine teisega olema põhjendatud mitmete kaalutlustega, mis ei ole seotud teatava sportlase isikliku olukorraga, nagu asjaomase spordiala olemus, korraldus ja rahastamissüsteem.

66. Kui teatav valikusüsteem võib osutada ühe sportlaste kategooria jaoks soodsamaks kui teine, ei saa sellest asjaolust üksinda tuletada, et selline süsteem takistab teenuste vaba osutamist.

67. Seetõttu on iseenesest mõistetav, et asjaomased huvirühmad, nagu turniiride korraldajad, spordiliidud või sportlaste ametkondlikud ühingud peavad kehtestama asjakohased eeskirjad ja teostama nende põhjal vajalikud valikud.

68. Seejuures tuleb silmas pidada, et sellise ülesande usaldamist riiklikele spordiliitudele, kuhu on üldjuhul koondunud nõutav oskusteave ja kogemused, on peetud otstarbekaks enamiku spordialade puhul, kusjuures tegevus teataval spordialal tugineb igas riigis olemasolevale spordiliidule. Lisaks sellele tuleb märkida, et põhikohtuasjas käsitletavaid eeskirju kohaldatakse nii ühenduses korraldatud spordivõistluste kui väljaspool ühendust toimuvate turniiride suhtes, mis hõlmavad nii liikmesriikide kui kolmandate riikide kodanikke.

69. Seega tuleb esitatud küsimustele vastata, et eeskiri, mis nõuab, et elukutseline või poolelukutseline sportlane või elukutselisele või poolelukutselisele tegevusele kandideeriv isik peab riiklike võistkondade omavahelist võistlemist mittehõlmavatel kõrgetasemelisel rahvusvahelisel võistlusel taotlema oma spordiliidu luba või olema selle spordiliidu poolt osalemiseks välja valitud ning kui see valik on vajalik spordivõistluse korraldusest tulenevatel põhjustel, ei kujuta endast iseenesest teenusteosutamise vabaduse piirangut, mis on asutamislepingu artikli 59 kohaselt keelatud.

Kohtukulud

70. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Belgia, Taani, Saksamaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade, Austria, Soome ja Norra valitsuste ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus pooleliolava asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal de première instance de Namuri 16. veebruari 1996. aasta määruse ja 14. mai 1996. aasta kohtuotsusega esitatud küsimustele, otsustab:

Eeskiri, mis nõuab, et elukutseline või poolelukutseline sportlane või elukutselisele või poolelukutselisele tegevusele kandideeriv isik peab riiklike võistkondade omavahelist võistlemist mittehõlmavatel kõrgetasemelisel rahvusvahelisel võistlusel taotlema oma spordiliidu luba või olema selle spordiliidu poolt osalemiseks välja valitud ning kui see valik on vajalik spordivõistluse korraldusest tulenevatel põhjustel, ei kujuta endast iseenesest teenusteosutamise vabaduse piirangut, mis on asutamislepingu artikli 59 (pärast muutmist EÜ asutamislepingu artikkel 49) kohaselt keelatud.

	Rodríguez Iglesias		Moitinho de Almeida
Edward	Sevón	Kapteyn	Puissochet
	Hirsch	Jann	Ragnemalm

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. aprillil 2000 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias